

Asia: Lausuntopyyntö kalastusrajoitusehdotus Yövesi ja Ruokovesi (POSELY/866/2024)

Pohjois-Savon ELY-keskus
kirjaamo.pohjois-savo@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Pohjois-Savon ELY-keskus on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa Saimaan Yöveden ja Ruokoveden kalastusrajoitusehdotuksesta (1.5.2024–31.12.2029) äärimmäisen uhanalaisen saimaannieriän suojelemisen tehostamiseksi. Luke toteaa lausuntonaan seuraavan.

2 Lausunto

Luke puoltaa laajoja Yöveden Lehtisenselälle ja Ruokoveden alueelle asetettavia kalastusrajoitusalueita, joilla kielletään nieriälle vahingollisimmaksi katsotut pyyntimuodot ja kalastustavat. Saimaannieriän toimenpideohjelmassa (2006) Ruokovesi ja Yövesi on listattu ryhmään 2 kuuluviksi alueiksi, ts. elinolosuhteiltaan parhaiten nieriäkannan luonnonvaraisen lisääntymisen säilyttämiseen ja palauttamiseen soveltuvaksi, jolle tehokkaimmat hoitoimenpiteet tulee keskittää. Ehdotuksen mukaisesti kalastusrajoitusalueet perustetaan syvänealueille, joiden lähetyillä on nieriän lisääntymiseen soveltuvia ranta-alueita. Molemmiin paikoin ehdotetut lisärajoitukset saavat tukea alueellisesti laajemmista saimaannorpan suojelemiseksi asetetuista kalastusrajoituksista.

Luke toteaa, että kalastuksen tuntuva ja vähintään kahden kalasukupolven ajan kestävä rajoittaminen on yksinkertainen, joskaan ei sosiaalisesti helppo ratkaisu uhanalaisen kalakannan suojelun tehostamiseksi. Kuolimolta on saatu viime vuosina lupaavaa näyttöä siitä, että tiukoilla kalastusrajoituksilla (Isoselän rauhoituspiiri) on mahdollista kohentaa myös nieriäkannan tilaa. Lausuntoa koskevilla kalastusrajoitusalueillakin tiedetään esiintyvän nykyisin eri-ikäisiä, luonnossa syntyneitä ja takavuosien istutuksista peräisin olevia nieriöitä. Viimeisin keväällä 2021 Luken säilytysviljelystä Yövedelle toimitettu istutuserä käsitti noin 33 000 vastakuoriutunutta nieriänpoikasta. Syksyllä 2023 Metsähallituksen Yöveden Lehtisenselällä järjestämä emokalojen rysäpyynti tuotti yhteensä 18 nieriää, joista yhdeksän naaraan ja seitsemän koiraan sukutuotteita käytettiin Luken säilytysviljelykalaston perustamiseksi. Emokalapyynnejä pyritään jatkamaan myös tulevana vuosina, jolloin laitoskalastoista tuotettavaa poikasmateriaalia (+ säilytysviljelyn kannalta ylimääräiset luonnonemojen poikaset) voidaan palauttaa pyyntivesistöihin.

Kuten lausuntokuulutuksessa todetaan, on nieriän viljelysäilytykseen ja istutuksiin perustuvien elvyttämistoimien edellytykset heikentyneet tuntuvasti viime vuosina erityisesti aggressiivisen vesihometaudin esiintymisen myötä. Ajoittain istukaspoikasten tuotantoa on haitannut myös liiaksi lämmenneet vedet. Emokalakasvatuksen siirtäminen Luken Enonkosken toimipaikasta pääasiallisesti Taivalkoskella tapahtuvaksi voi hiljalleen parantaa mädin ja istukkaiden tuotantovarmuutta, mutta varmuutta tästä ei vielä ole. Kaikesta huolimatta on saimaannieriän(kin) suojelussa pyrittävä ensisijaisesti itseään uudistavan kannan palauttamista ja vahvistamista tukeviin toimenpiteisiin, koska

vain siten voidaan varmistaa kestävästi kannan säilyminen elinkelpoisena ja luonnonolosuhteisiin sopeutuvana.

Maantieteelliseltä sijainniltaan ainutlaatuisen ja äärimmäisen uhanalaisen nieriäkannan kyseessä ollessa erilaisten kalastusmenetelmien hyväksynnässä tai kieltämisessä olisi tarkoituksenmukaista noudattaa nk. varovaisuusperiaatetta. Haasteena on, että joidenkin kalastusmuotojen osalta täsmällinen vaikutus tunnetaan puutteellisesti kalastuksensäätelystä tehtäessä. Uistelu on kirjattu perustellusti kielletyksi vapakalastusmuodoksi ehdotusta koskevilla alueilla, mutta heittokalastus ja talviaikainen pilkintä sitä vastoin sallittaisiin. Luke huomauttaa, ettei heittokalastustakaan voida pitää täysin ongelmattomana kalastusmuotona nieriän kannalta: Erityisesti live-kaikuluotaustekniikan käyttö on yleistymässä veneilevien heittokalastajien keskuudessa, ja se mahdollistaa suurempien kalojen, myös nieriöiden, tehokkaan etsimisen ja koukuttamisen laajoiltakin syvänealueilta. Tällainen suuntaus voi tuottaa ei-toivotun lieveilmiön, jossa nieriää kalastetaan kohdennetusti pyydä & päästä -periaatteella myös lämpimän veden aikana. Viileästä alusvedestä lämmenneeseen pintaveteen nostettuna nieriän kokema lämpöshokki voi olla kohtalokas, vaikka kala vapautettaisiinkin nopeasti pyynnin jälkeen. Nieriän vertikaalijigausta harrastetaan ainakin Ruotsin Vätternillä myös lämpimien vesien aikaan, ja sieltä tapa voidaan omaksua myös Saimaalle. Luke ehdottaa, että myös heittokalastuksen mahdollisia haitallisia vaikutuksia nieriälle voitaisiin vähentää tietyin reunaehdoin, jolloin kesäaikainen (kesä-elokuun) heittokalastus nieriän oletetuilla oleskelusyvyyksillä (> 15 m) kiellettäisiin. Lämpötilaeroa voidaan käyttää kesäaikaisen veneestä tapahtuvan heittokalastuksen rajoittamisen perusteena pilkinnän tavoin.

Lopuksi Luke toteaa, että ehdotetut kalastuskiellot parantavat merkittävästi edellytyksiä saimaannieriän säilymiselle ja luontaisen lisääntymiskierron toteutumiselle sekä kannan vähittäiselle vahvistumiselle myös muualla osin sen alkuperäistä esiintymisaluetta. Säädettyjen toimenpiteiden ja tuki-istutusten tuloksellisuudesta tarvitaan kuitenkin ajantasaista ja luotettavaa seurantatietoa. Kalastusrajoitusalueiden rajat tulee olla selkeästi tulkittavissa myös kohdevesillä liikuttaessa, ja lisäksi uusia kalastussäädöksiä koskeva valvonta, tiedottaminen ja valistaminen (alueen mökkiläiset, asukkaat sekä alueella muutoin kalastavat) koetaan tärkeänä osana toimenpidettä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 21.03.2024 klo 20:29:24.

Lausunnon valmistelija(t):
Matti Janhunen

Liitteet:

Tiedoksi: